

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

4 juli 2001

MAATSCHAPPELIJKE BELEIDSNOTA

MILIEU EN GEZONDHEID

MOTIE VAN AANBEVELING

**van de heer Johan Malcorps, mevrouw Dominique Guns,
de heren Jan Van Duppen en Jan Roegiers en mevrouw Trees Merckx-Van Goey**

TEKST AANGENOMEN DOOR DE PLENAIRE VERGADERING

Zie :

740 (2000-2001)

- Nr. 1 : Maatschappelijke beleidsnota + Bijlagen
- Nr. 2 : Motie van Aanbeveling
- Nr. 3 : Amendementen

Het Vlaams Parlement,

- gelet op de maatschappelijke beleidsnota van de Commissie ad hoc Milieu en Gezondheid ;

- vraagt de Vlaamse regering :

1. haar toekomstige beleid inzake milieu en gezondheid te baseren op de volgende basisprincipes :

- 1.1. een ruimere definitie van milieu, waarbij naast de kwaliteit van de traditionele sectoren (lucht, water en bodem) ook de kwaliteit van het binnenhuismilieu, de woon- en de werkomgeving (het werkmilieu) en de voeding volwaardig worden meegenomen. Ook aspecten van levensstijl waarvoor niet uitdrukkelijk gekozen wordt (b.v. passief roken, geluidsoverlast, stress, enzovoort), dienen meer aandacht te krijgen ;

- 1.2. een integrale aanpak : d.w.z.

- 1.2.i. integratie van milieu in het gezondheidsbeleid ;

- 1.2.ii. integratie van gezondheid in het milieubeleid, maar ook in het verkeers-, huisvestings-, landbouw-, ruimtelijke ordenings- en productbeleid ;

- 1.2.iii. integratie van het Vlaamse en het federale beleid ;

- 1.3. invoering van een fysisch-chemische hygiëne als concrete vertaling van het Voorzorgsbeginsel, zodat het beleid :

- uitgaat van maximale preventie doordat de blootstelling van mensen zowel in het macro- als het micromilieu, aan schadelijke stoffen en aan bepaalde vormen van straling zo veel mogelijk beperkt wordt ;
- consequent kiest voor de toepassing van het substitutiebeginsel, d.w.z. dat vanaf het moment dat er alternatieven bestaan voor risicohoudende blootstellingen, die alternatieven ook meteen worden ingezet ;

- de objectieve aansprakelijkheid toepast ;

- 1.4. het samenbrengen van alle gegevens inzake milieu en gezondheid en het toegankelijk maken van al die gegevens voor alle gezondheidswerkers. Dat kan via de uitbouw van een milieugezondheids-kruispuntdata-bank, met de volgende aandachtspunten :

1. aanlevering van de gegevens op een uniforme wijze ;

2. gebiedsgerichte indeling van de gegevens, dat kan het best gebeuren per statistische sector ;

3. koppeling van de verschillende bestaande databanken tot één milieugezondheids-kruispuntdatabank, die op zijn beurt gelinkt wordt aan het Geografisch Informatie Systeem (GIS), de SIS-kaartdatabank en het Rijksregister ;

4. een vlotte toegang tot de gegevens voor eerstelijnsverleners (huisartsen, apothekers, Kind en Gezin, gemeentelijke raden en diensten, NGO's in de domeinen milieu en gezondheid, enzovoort) ;

5. strikte naleving van de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer : dat kan door te werken met geanonimiseerde gegevens ;

- 1.5. aandacht voor risico-analyse op basis van dispersie- en blootstellingsmodellen, aangezien het financieel en organisatorisch onmogelijk is alle voor de gezondheid relevante stoffen in het milieu en in de mens effectief te meten ;

- 1.6. een open maatschappelijke afweging van risico's, op basis van het advies van de wetenschappers (eventueel met verschillende opinies) en met een volwaardige participatie van de direct betrokkenen (patiënten, omwonenden, consumenten, producenten) ;

- 1.7. continue herevaluatie van normen, gezien de snelle evolutie van de wetenschappelijke kennis omtrent milieu- en gezondheidsproblemen ;

2. wat meer specifiek het gezondheidsbeleid betreft, rekening te houden met de volgende aanbevelingen :

2.1. strengere normen

het Vlaams Parlement vraagt de regering om de milieunormen af te stemmen op de gezondheidsrisico's voor de meest kwetsbare groepen ;

2.2. vergunningen

het Vlaams Parlement vraagt :

- dat gezondheidsoverwegingen zwaarder zouden doorwegen in milieuvergunningen en milieu-effectrapporten ; en dat daarvoor meer middelen en personeel ingezet zouden worden bij de Administratie Gezondheidszorg. Bovendien is een nauwere integratie nodig met het werk van de Afdeling Vergunningen van Aminor ;
- dat de advisering inzake gezondheid bij vergunningsaanvragen en -handhaving voortaan door afzonderlijke diensten behartigd zou worden zoals binnen de milieu-administratie het geval is. De controletaak (gezondheidsinspectie van hinderlijke inrichtingen) kan het best geïntegreerd worden in de opdracht van de Afdeling Milieu-inspectie van Aminor ;
- dat de samenwerking tussen de gezondheids- en de milieu-administratie wordt vastgelegd in een samenwerkingsakkoord, dat ten laatste binnen een half jaar wordt voorgelegd aan het Vlaams Parlement ;

2.3. monitoring

het Vlaams Parlement stelt vast dat het grootschalige milieugezondheidsonderzoek zijn nut heeft bewezen en vraagt de Vlaamse regering haar financiële inspanningen terzake uit te breiden ;

het Vlaams Parlement is voorstander van proactieve biomonitoring op de mens van blootstellings- en effectbiomerkers, in aan-

vulling op de bestaande meetnetten van lucht en water. Concreet kan dat gebeuren :

1. gebiedsgericht in gebieden met een verschillend milieutype (bijvoorbeeld landbouwgebied versus industriegebied) ;
2. contextgericht in clusters (op basis van bijvoorbeeld intensieve landbouw, verbrandingsovens, drukke verkeersaders, non-ferrobedrijven, enzovoort) ;

het Vlaams Parlement is tevens voorstander van retroactieve monitoring door middel van doorgedreven epidemiologisch onderzoek van milieugerelateerde gezondheidsproblemen, bijvoorbeeld verstoring van de menselijke vruchtbaarheid en blootstellingsgebonden kankers ;

het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse regering het nodige te doen opdat Vlaanderen zijn achterstand inzake epidemiologisch onderzoek ten aanzien van het buitenland zou inlopen. Daartoe dient eerst werk gemaakt te worden van een gecentraliseerde pathologieregistratie. Die problemen moeten prioritair opgenomen worden door het Steunpunt Milieu/Gezondheid ;

bijzondere aandacht is nodig voor het epidemiologisch onderzoek naar de milieu- en gezondheidseffecten van nucleaire installaties en van de uraniumindustrie ;

2.4. opvang van milieugerelateerde gezondheidsklachten

het Vlaams Parlement vraagt de regering milieugerelateerde gezondheidsklachten van burgers adequaat te registreren, te beantwoorden en te behandelen. De resultaten van de gezondheidsmonitoring moeten uitmonden in een open communicatie met de bevolking. Het Vlaams Parlement vraagt daarom, in overleg met alle actoren op het terrein, de oprichting van een medisch-milieukundig netwerk op de verschillende niveaus :

- (1) gemeentelijk niveau als nulde lijn : huisartsen, apothekers, verpleegkundigen, gemeentelijke diensten en adviesraden, verenigingen, enzovoort. Het gemeentelijk niveau staat het dichtst bij de burger en verdient dus bijzondere aandacht. De ervaringsdeskundigheid van lokale men-

sen en verenigingen moet erkend en gebruikt worden ;

(2)eerstelijnsniveau : de LOGO's

het Vlaams Parlement ziet de LOGO's een sturende rol spelen in het lokale milieu- en gezondheidsbeleid, mits het takenpakket van de LOGO's wordt uitgebreid, in meer middelen en de nodige expertise (medisch-milieukundigen in de LOGO's) wordt voorzien ;

(3)tweedelijnsniveau : de uitbouw van medisch-milieukundige expertise binnen de gezondheidsadministratie, in nauwe samenwerking met Aminor : wanneer klachten niet beantwoord kunnen worden op het nulde- of eerstelijnsniveau, moeten experts binnen de gezondheidsadministratie kunnen worden ingeschakeld ;

(4)derdelijnsniveau : het Steunpunt Milieu en Gezondheid

het Vlaams Parlement vraagt de uitbouw van een Steunpunt Milieu en Gezondheid om het beleidsvoorbereidende en toegepaste onderzoek van de Vlaamse wetenschappers te coördineren en het biomonitoringsprogramma te sturen, ook rekening houdend met klachten van onderop, die op de vorige niveaus niet beantwoord konden worden ;

2.5. coördinatie van het beleid inzake Milieu en Gezondheid

het Vlaams Parlement steunt de oprichting van een Projectgroep Milieu en Gezondheid onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Volksgezondheid, met name een beleidscel waarin alle betrokkenen : de kabinetten en administraties Volksgezondheid en Leefmilieu, de VOI's (Vlaamse openbare instellingen) en externe deskundigen (wetenschappers, informatici, communicatiedeskundigen, enzovoort) samen de beleidsbeslissingen in het domein Milieu en Gezondheid voorbereiden. Aan die Projectgroep wordt gevraagd regelmatig te rapporteren aan het Parlement ;

2.6. sensibilisering

het Vlaams Parlement vraagt meer aandacht voor preventie en sensibilisering op alle niveaus. Bijvoorbeeld preventiecampagnes tegen CO-vergiftiging, tegen allergenen in huis, tegen huidkanker, of campagnes over geneesmiddelengebruik en vaccinatie ;

of via een periodieke publicatie met betrekking tot milieu en gezondheid, met meldingsformulieren ;

het Vlaams Parlement dringt aan op het vrijwaren van de objectiviteit en het niet-commerciële karakter van preventiecampagnes. Daartoe kan bij decreet een overheidslabel ingesteld worden voor diensten, producten en campagnes ;

2.7. inschakeling van lokale gezondheidswerkers

het Vlaams Parlement vraagt bijzondere aandacht voor de rol die huisartsen, apothekers en verpleegkundigen kunnen spelen in het lokale milieugezondheidsbeleid. Door hun vertrouwelijke relatie met de burger zijn zij het meest aangewezen kanaal voor preventiecampagnes, sensibilisering en de opvang van klachten. Forfaitaire vergoedingen kunnen vastgelegd worden voor de inschakeling in het lokale medisch-milieukundige netwerk, voor taken als voorlichting, preventie, registratie en medewerking aan één gemeenschappelijke milieugezondheidsdatabank. Er kan worden gezorgd voor een externe ondersteuning voor huisartsen inzake milieu en gezondheid (bijvoorbeeld via de Wetenschappelijke Vereniging voor Huisartsen). Milieu- en gezondheidsproblematiek dient ook geïntegreerd te worden in de huisartsenopleiding en in de bijscholing ;

verder dienen de databanken van het geneesmiddelengebruik per geografische regio van de apothekersverenigingen (ARCHIPHAR) en de farmaceutische industrie (IFEB) maximaal ingeschakeld en toegankelijk gemaakt te worden voor zo veel mogelijk actoren van het medisch-milieukundige netwerk ;

3. wat het milieubeleid betreft, rekening te houden met de volgende aanbevelingen :

3.1. normering :

- milieukwaliteitsnormen of IMmissienormen

het Vlaams Parlement vraagt de regering een herevaluatie van de bestaande milieukwaliteitsnormen (Vlaams, federaal, Europees) om die volledig af te stemmen op de bescherming van de meest kwetsbare groepen in de samenleving en niet enkel op de BBT (best beschikbare technieken). In principe mogen geen IMmissies (concentraties van vervuilende stoffen in lucht, water of bodem) voorkomen die een risico inhouden voor de volksgezondheid. In gebieden met verschillende vervuilingsbronnen moet het instrument van bijzondere milieukwaliteitsnormen meer gehanteerd worden.

Naast grens- en richtwaarden, dienen ook streefwaarden geformuleerd te worden als indicatie van de duurzaamheids- en gezondheidsdoelstellingen op langere termijn.

Grenswaarden mogen niet (structureel) worden overschreden. Als er toch structurele overschrijdingen zijn, moet een saneringsprogramma worden opge maakt.

- Emissienormen

de Emissienormen uit Vlarem voor verontreinigende stoffen worden ingesteld op basis van de te bereiken milieukwaliteitsnormen (grens- en richtwaarden). Het Vlaams Parlement vraagt dus stappen te zetten in de richting van een IMmissiegericht Emissiebeleid. Dit houdt in dat emissienormen voor pollutanten kunnen verschillen van gebied tot gebied afhankelijk van bijvoorbeeld de concentratie van andere puntbronnen én diffuse bronnen van de stof in kwestie ;

tot nu toe worden emissiegrenswaarden vooral opgelegd voor puntbronnen in het kader van de vergunningverlening voor hinderlijke inrichtingen (Vlarem).

Omdat daardoor slechts een deel van de emissies gevat worden, vraagt het Vlaams Parlement de beleidsaandacht te verruimen tot diffuse bronnen (verkeer, landbouw, ...). Voor de vermindering van die emissies is een combinatie van productnormen, gebruiksnormen en economische instrumenten nodig ;

3.2. vergunningenbeleid

het Vlaams Parlement vraagt de regering af te stappen van de geïsoleerde aanpak van bedrijven en zo nodig over te gaan tot een gebiedsgerichte verscherping van de vergunningsvoorwaarden bij extra gezondheidsrisico's door rekening te houden met :

- de aanwezigheid van de historische verontreiniging ;
- de aanwezigheid van andere bedrijven (emissies) ;
- de directe nabijheid van bewoning ;
- de aanwezigheid van kwetsbare groepen ;
- de gegevens van milieumonitoring (immissies) ;
- de gegevens van biomonitoring ;

het Vlaams Parlement vraagt ook meer onderzoek naar het gebruik van economische instrumenten in het emissiereductiebeleid zoals luchtmissieheffingen, gebruiksheffingen voor pesticiden en andere gevaarlijke stoffen, enzovoort ;

het Vlaams Parlement is van oordeel dat bedrijven verplicht moeten worden hun emissiejaarverslag publiek te maken. De emissiegegevens moeten aangeleverd worden in een vorm die het mogelijk maakt dispersiemodellen te voeden ;

in het kader van de gebiedsgerichte benadering moeten naast de milieu- en de gezondheidsrisico's, ook de ruimtelijke en economische aspecten worden afgewogen bij het al dan niet verlenen van een vergunning ;

3.3. handhaving

zowel voor puntbronnen als voor diffuse vervuiling geldt dat een strikte handhaving het sluitstuk is van het beleid. Het Vlaams Parlement vraagt in beide gevallen meer daadwerkelijke controle en vervolgingen door de parketten. Het Vlaams Parlement wil regelmatig geïnformeerd worden over het geheel van het handhavingsbeleid (inspecties + gerecht) ;

er dient een lijst opgemaakt te worden van voor de volksgezondheid prioritair te volgen inrichtingen, gevolgd door systematische inspectie van die inrichtingen (in plaats van enkel op ad-hocbasis) en rapportering ;

3.4. monitoring

het Vlaams Parlement vraagt een reorganisatie van de immissiemeetnetten water, bodem en vooral - lucht met betrekking tot :

- de uitbreiding van het aantal meetplaatsen (niet enkel daar waar problemen verwacht worden, maar ook op plaatsen waar veel mensen wonen, voedsel gekweekt wordt, enzovoort) ;
- uitbreiding van de gemeten parameters (bijvoorbeeld systematisch meten van de fijne stofdeeltjes (PM 2,5) in de lucht) ;

daarnaast vraagt het Vlaams Parlement ook in de mogelijkheid te voorzien van monitoring van het binnenhuismilieu (woningen, openbare gebouwen, scholen, enzovoort), op vrijwillige basis. Als de bewoonbaarheid van woningen, zoals beschreven in de Wooncode, in het gedrag komt, moet de overheid uiteraard optreden ;

3.5. sanering

versnelde sanering van black points (bodemvervuiling) die een risico inhouden voor de volksgezondheid ;

3.6. verzamelen en recycleren van potentieel gevaarlijke stoffen

er moeten lessen worden getrokken uit de dioxine- en PCB-crisis. Het lijkt een strate-

gische fout om te doen betalen voor vernietiging en recyclage van potentieel zeer gevaarlijke stoffen. Het Parlement vraagt de regering te onderzoeken of het inleveren van resten van bepaalde gevaarlijke stoffen niet beter financieel beloond dan bestraft wordt. De inzamel- en verwerkingskosten zouden daarbij – volgens het principe 'de vervuiler betaalt' – verhaald worden op de sectoren die de stof in omloop brachten ;

4. ten aanzien van andere beleidsdomeinen rekening te houden met de volgende aanbevelingen :

4.1. mobiliteit

het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse regering om samen met de bevoegde federale en Europese instanties, verder werk te maken van een actieplan ter vermindering van alle vormen van luchtvervuiling en gezondheidsschade door het verkeer, met onder meer volgende aandachtspunten :

- vermindering van het auto- en vrachtwagenverkeer, zeker op plaatsen waar milieukwaliteitsnormen structureel overschreden worden, door versnelde investeringen in openbaar vervoer en goederenvervoer over het water en het spoor ;
- stimuli voor schone (bijvoorbeeld zwavelarme) brandstoffen, voor LPG en de installatie van gecertificeerde LPG-tanks en stadsgas. Er is een voorbeeldrol voor onder meer de Vlaamse overheid (bijvoorbeeld bussen van de Lijn en vrachtwagens) ;
- bijzondere aandacht voor het terugdringen van de vervuiling door kleine (dieselroet)deeltjes :
 - de invoering (naar Duits voorbeeld) van een specifieke immissiedrempel voor dieselroet ;
 - premies voor installatie van deeltjeskatalysatoren en dieselroetfilters op bestaande dieselwagens en die systemen zo snel mogelijk verplicht stellen voor nieuwe dieselwagens ;

- op termijn : gelijkschakeling tussen de verschillende taksen voor benzine en diesel ;
- het fiscaal stimuleren van de inzet van zero-emissie-wagens (elektrische, hybride en brandstofcelwagens) in het stadsverkeer ;
- de jaarlijkse autokeuring uitbouwen tot een volwaardige "milieuprestatiekeuring" van wagens ; ook in de mogelijkheid voorzien van een mobiele keuring op uitlaatgassen (door de federale politie), zeker voor vrachtwagens ;
- uitbouw van een gestructureerde monitoring van verkeersemisies – ook binnenin wagens – onder meer omdat de geschatte emissiereducties geen rekening houden met extra vervuiling door files, verkeerd rijgedrag, motorproblemen zoals bijvoorbeeld de koude start ;
- het weren van vrachtwagens in woonwijken of andere plaatsen waar veel mensen blootgesteld worden aan de uitlaatgassen ;
- verkeersbeperkende maatregelen (in stedelijke gebieden) tijdens periodes met zware luchtverontreiniging (als alarmwaarden overschreden worden) ;

4.2. productbeleid

het Vlaams Parlement stelt als doel voorop dat binnen één generatie geen chemische stoffen meer mogen worden gebruikt met negatieve of onbekende gevolgen voor milieu en gezondheid. Vlaanderen neemt ook mee verantwoordelijkheid op voor het verwijderen van voorraden van afgedankte chemicaliën in ontwikkelingslanden ;

reeds toegelaten stoffen

het Vlaams Parlement dringt aan op de uitfasering van stoffen waarvan wetenschappelijk vaststaat dat ze een risico inhouden voor de volksgezondheid en op de onmiddellijke vervanging van risicostoffen waarvoor minder schadelijke alternatieven bestaan (via de federale overheid en de Europese herzieningsprocedures) ;

de Vlaamse regering zelf kan werk maken van een strengere regulering van het gebruik van de toegelaten stoffen op basis van hun potentieel risico (met beperkingen tot bepaalde doelgroepen, plaatsen, seizoenen, enzovoort) en van een sluitende registratie (in een databank) van en controle op het gebruik door grote verbruikers (bijvoorbeeld van pesticiden) ;

de Vlaamse regering kan mee toezien op een eenvormig en duidelijk systeem van etikettering inzake mogelijke schadelijke effecten ten behoeve van de verbruiker ;

nieuwe stoffen

het Vlaams Parlement is voorstander van een omkering van de bewijslast voor producenten die nieuwe stoffen op de markt willen brengen, mits dit kadert in een Europese strategie, zoals opgenomen in het "Witboek : Strategie voor toekomstig beleid voor chemische stoffen" van de Europese Commissie ;

bovendien is een inperking van de toelatingstermijn voor stoffen gewenst, aangezien sommige gezondheidseffecten pas na jaren aan het licht komen ;

4.3. huisvesting

de kwaliteit van het binnenhuismilieu is een zeer belangrijke factor in het ontstaan van een aantal aandoeningen zoals astma en andere allergieën, sick building syndrome, enzovoort. In Vlaanderen zijn er minimaal 300.000 woningen die sterk te wensen overlaten op het vlak van gezondheid en veiligheid. Dat rechtvaardigt de volgende aanbevelingen :

- gebouwen na oplevering niet onmiddellijk in gebruik nemen, maar enige tijd laten "uitdampen" ;
- invoering van een 'code van goede praktijk' voor architecten inzake binnenhuismilieu ; bevordering van het gebruik van ecologische bouwmaterialen ;
- onderhoud filters airconditioning in kantoorgebouwen ;

- uitwerken van een vrijwillig aanbod van monitoring van het binnenhuismilieu (bijvoorbeeld door milieu-ambulante diensten) ;
- woningen waarvan kan worden vermoed dat ze ongezond en onveilig zijn, moeten intensiever worden geïnspecteerd, in overleg met de bevoegde sociale en huisvestingsdiensten ;

het Vlaams Parlement dringt aan op specifieke sensibiliseringscampagnes, gericht op een gezonder binnenhuismilieu met betrekking tot :

- het vinden van het juiste evenwicht isolatie-verluchting ;
- het vermijden van huisstofmijt ;
- het vermijden van vocht in huis ;
- het omgaan met huisdieren ;
- het gebruik van biociden en andere toxische stoffen (absoluut af te raden in de nabijheid van kinderen, enzovoort) ;
- het gebruik van stoffen die de ademhalingswegen irriteren en astma kunnen uitlokken ;
- het vermijden van vervuiling door tabaksrook ;
- preventiebeleid ten aanzien van CO-vergiftiging ;

huisverwarming blijft een belangrijke bron van luchtvervuiling. Het Vlaams Parlement vraagt campagnes om verwarmingssystemen te laten testen, bijstellen of te laten vervangen door milieuvriendelijker systemen en steun voor minder goeiden om de omschakeling naar milieuvriendelijker en veiliger systemen mogelijk te maken. Milieuvriendelijk en gezond wonen dient een van de troeven te worden van sociale huisvesting in de toekomst ;

4.4. voeding en landbouw

de fysisch-chemische hygiëne dient het uitgangspunt te zijn van de bewaking van de voedselketen. Dit houdt in dat alle concentraties van bio-accumuleerbare persistente

stoffen (dioxines, PCB's, zware metalen, pesticiden, enzovoort) zoveel mogelijk teruggedrongen moeten worden. Die stoffen horen niet thuis in het menselijk lichaam ;

dat dient dan ook een van de hoofdprioriteiten te worden voor het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). Het Agentschap dient daartoe geregeld te overleggen met de bevoegde milieu- en gezondheidsdiensten op gewest- en gemeenschapsniveau ;

voorwaarde tot meer fysisch-chemische hygiëne in de voeding is een milieu- en gezondheidsvriendelijke landbouw, die zo weinig mogelijk met giftige stoffen werkt. De federale en de gewestoverheid kunnen daarbij sturend optreden ;

het Vlaams Parlement dringt aan op de onverkorte uitvoering van de pesticidenreductieprogramma's, aangekondigd in MINA 2, in het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling en op Europees niveau. Pesticiden waarvan aangetoond is dat ze gevaar opleveren voor de gezondheid, moeten onmiddellijk verboden worden (federaal). Het gebruik van alle pesticiden moet verminderd worden (bevoegdheid gewesten), niet enkel in de land- en tuinbouw, maar ook door overheden, bedrijven en in de gezinnen. Het gebruik van pesticiden en meststoffen in de landbouw kan ook, met behulp van codes van goede praktijk en economische instrumenten verminderd worden ;

het Europees verbod op het gebruik van hormonen in de veeteelt en het verbod op de invoer van vleeswaren uit landen waar hormonen zijn toegelaten, moet volgens het Vlaams Parlement worden aangehouden. Tevens is een strikte beperking nodig van het gebruik van antibiotica (enkel voor curatief gebruik) ;

de toepassing van de fysisch-chemische hygiëne is ook uitermate relevant voor de bewaking van de dierlijke voedselketen. De kwaliteit van veevoeders moet streng gecontroleerd worden. Producten van dierlijke oorsprong in voeders voor herkauwers kunnen niet ;

om het gebruik van giftige stoffen in landbouw en residu's ervan in de voeding tot een minimum te beperken, dient de over-

heid verder werk van te maken van het stimuleren van biologische landbouw en van teelten waar gekozen wordt voor geïntegreerde, mechanische of biologische bestrijding ;

De Vlaamse overheid heeft zeker de taak om milieuvriendelijke en gezonde voeding te promoten. Dat kan niet los gezien worden van campagnes rond gezonde eetgewoontes (bijvoorbeeld campagnes rond het minder eten van vlees) ;

het Vlaams Parlement vraagt een strikt beleid inzake vrijzetting van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) :

- transparante informatie aan de bevolking (onder meer door uniforme etikettering) ;
- controle op de naleving van de wetgeving in verband met experimenten en commercialisering van de ggo's ;
- controle op de aanwezigheid van niet-geautoriseerde ggo's ;
- de producent dient de onschadelijkheid van producten te bewijzen alvorens ze op de markt gebracht worden ; daarnaast moet de overheid een beleid van experimentele controles voeren ;

4.5. ruimtelijke ordening

het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse regering om veel meer dan in het verleden werk te maken van een milieuzonering, dat wil zeggen om bij de inplanting van nieuwe woonzones enerzijds of van hinderlijke activiteiten of inrichtingen anderzijds, rekening te houden met milieu- en gezondheidseffecten. Vanwege het ruimtelijke principe van de "verwerving" (van bijvoorbeeld woon- en werkfuncties) moet het vermijden van milieuhinder bij stedelijke "dienstenbedrijven" prioritair aandacht krijgen ;

het Vlaams Parlement dringt bovendien aan op de planning van voldoende groenzones, ook in stedelijk gebied, omwille van de gezondheid (bewegingsruimte en zuivering van stadslucht) ;

4.6. energie – straling

het Vlaams Parlement vraagt een actief preventief beleid ten aanzien van de diverse vormen van ioniserende en niet-ioniserende straling op Vlaams en federaal niveau :

- voorzorgsmaatregelen bij de aanleg van nieuwe hoogspanningslijnen (bijvoorbeeld ondergrondse aanleg kan in het buitengebied, maar niet in woongebieden) ;
- milieuvergunningsplicht voor de installatie van GSM-masten op of vlakbij gebouwen (woningen, scholen, ziekenhuizen, enzovoort) ; de gezondheidsnorm voorgesteld door de Hoge Gezondheidsraad dient als streefwaarde te gelden voor toekomstig beleid ;
- nucleaire uitstap volgens de termijnen bepaald in het federale regeerakkoord ; opdrijven van de investeringen in hernieuwbare energie (wind-, zonne-energie, enzovoort) ;
- operationeel maken van het Nucleair Agentschap ;
- ruimtelijke afbakening van radioactieve hotspots ;
- reglementering van het beheer van nucleair ziekenhuisafval ;
- dosisbeperking en betere bescherming van medisch personeel (zeker van zwangere vrouwen) en van patiënten bij radiologische toepassingen ;
- reglementering van (of verbod op) het veterinaire gebruik van afgedankte radiologische apparatuur ;

4.7. wetenschaps- en innovatiebeleid

het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse regering om binnen en buiten het steunpunt Milieu en Gezondheid de volgende prioriteiten voor wetenschappelijk onderzoek te leggen :

- onderzoek naar interferenties van verontreinigende stoffen in het milieu (versterkende en verzwakkende effecten) ;
- onderzoek naar de effecten van de accumulatie van kleine hoeveelheden verontreinigende stoffen en hun interactie in het menselijk lichaam ("cocktaileffect") ;
- onderzoek naar de blootstellingsroutes van de voor de volksgezondheid prioritaire stoffen (onder meer evaluatie van verschillen in voedingsgewoonten) ;
- onderzoek in hoeverre de respons op milieubelasting genetisch bepaald is ;
- epidemiologisch onderzoek gezien de grote achterstand die Vlaanderen heeft ten opzichte van het buitenland ;
- onderzoek naar de mogelijke risico's van genetisch gemanipuleerd voedsel voor de gezondheid ;
- meer onderzoek naar de verhoogde incidentie van CVS (chronisch vermoeidheidssyndroom) in bepaalde gebieden ;

het Vlaams Parlement vraagt dat de universiteiten die middelen ter beschikking krijgen van de overheid om aan wetenschappelijk onderzoek inzake milieu en gezondheid te doen, hun onderzoeksresultaten publiek toegankelijk moeten maken ;

4.8. onderwijs en vorming

het Vlaams Parlement is voorstander van :

- de algemene invoering van milieueducatie, uitgebreid met gezondheidsopvoeding in alle lagere en middelbare scholen ;
- de inrichting van een medisch-milieu-kundige opleiding op universitair niveau ;
- aandacht voor milieugerelateerde gezondheidsaandoeningen in de basisopleiding, de beroepsopleiding en de navorming van alle gezondheidswerkers ;

5. aanbevelingen ten aanzien van de kwetsbare groepen

het Vlaams Parlement vraagt de regering om bij het uittekenen van het milieugezondheidsbeleid uitdrukkelijk rekening te houden met de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Zo zijn kinderen gevoeliger voor schadelijke stoffen dan de gemiddelde volwassene wegens fysiologische verschillen (sneller metabolisme, nog geen vetreserve, enzovoort) en gedragsverschillen die leiden tot verhoogde blootstelling (hand-mondgedrag, kruipen over de grond, buiten spelen enzovoort). Bij ouderen is de blootstelling verhoogd door de accumulatie van persistente stoffen in het lichaam en de afgenomen weerstand. Astmatici zijn door de overprikkelijkheid van hun luchtwegen gevoeliger voor een reeks irriterende stoffen. Uiteraard verdienen ook de zwangere vrouwen en de foetussen bijzondere aandacht ;

- concreet vraagt het Vlaams Parlement :
- afstemming van normen (Vlaams, federaal, Europees) op de meest kwetsbare groepen ;
- waar nodig ook rekening te houden met prenatale blootstelling ;
- ook specifieke aandacht voor kwetsbare groepen bij de handhaving ;
- toepassing van kindeffectrapporten in alle relevante beleidsdomeinen ;
- specifiek biomonitoring bij kinderen in het voortgezette milieugezondheidsonderzoek ;
- blijvende promotie van borstvoeding, maar een beleid dat de accumulatie van giftige stoffen in de moedermelk zoveel mogelijk voorkomt.